

FINANSIERINGEN AV DEN GEMENSAMMA JORDBRUKSPOLITIKEN

Den gemensamma jordbrukspolitiken finansierades tidigare genom en enda fond, Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ), som den 1 januari 2007 ersattes av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

RÄTTSLIG GRUND

Artikel 40.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget);
Förordningarna (EU) nr 1306/2013 och (EU, Euratom) nr 1311/2013 (EUT L 347, 20.12.2013).

UTVECKLINGEN AV FINANSIERINGSRAMEN FÖR JORDBRUKET

Den gemensamma jordbrukspolitiken infördes i januari 1962 och byggde då på Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ). Denna fond delades 1964 upp i två sektioner, garantisektionen och utvecklingssektionen, som styrdes av olika regler.

- Syftet med garantisektionen, som var betydligt större, var att finansiera utgifterna för tillämpningen av marknads- och prispolitiken. Det som kännetecknar marknaderna och priserna är att de är svåra att förutse, och därför görs anpassningar genom ändringsbudgetar för att justera de planerade anslagen efter de verkliga behoven. EUGFJ:s garantisektion stod som regel för hela finansieringen av interventionsåtgärderna på marknaderna.
- Utvecklingssektionen bidrog till finansieringen av de strukturpolitiska åtgärderna och utvecklingen av landsbygdsområdena. I motsats till EUGFJ:s garantisektion byggde dess utvecklingssektion på principen om samfinansiering.

För att bromsa utgiftsökningen har anslagen till den gemensamma jordbrukspolitiken sedan 1988 omfattats av en strikt budgetdisciplin utgående från en flerårig jordbruksriktlinje (beslut nr 88/377/EEG, kompletterat av det interinstitutionella avtalet av den 22 juni 1988, inom ramen för paketet "Delors I") (se faktablad [1.4.3](#)).

Efter Maastrichtfördraget och Europeiska rådets möte i Edinburgh (i december 1992) omarbetades finansieringsramen (paketet "Delors II"). Det interinstitutionella avtalet från 1988 avlöstes av ett nytt avtal om budgetdisciplin för perioden 1993–1999 (EGT C 331, 7.12.1993). Beslut nr 88/377/EEG kompletterades med beslut nr 94/729/

EG (EGT L 293, 12.11.1994), som bekräftade principen om att budgetdisciplin skulle gälla för all gemenskapspolitik. I Agenda 2000 (se faktablad [3.2.3](#)) togs jordbruksriktlinjen upp i budgetplanen för 2000–2006 (EGT C 172, 18.6.1999). Samtidigt fastställdes finansieringen av den gemensamma jordbrukspolitiken genom den nya förordningen (EG) nr 1258/1999 (EGT L 160, 26.6.1999, s. 103).

Den fleråriga budgettramen för perioden 2007–2013 godkändes 2006 (EUT C 139, 14.6.2006) (se faktablad [1.4.3](#)). Rubrik 2 i denna, ”Bevarande och förvaltning av naturresurser”, omfattade budgeten för jordbruk och landsbygdsutveckling, miljö och fiske (413 miljarder euro i löpande priser, eller 42,3 procent av de totala åtagandebemyndigandena för EU-27). Översynen av finansieringen av den gemensamma jordbrukspolitiken togs även upp i de förberedande diskussionerna om budgetplanen för 2007–2013.

- Genom förordning (EG) nr 1290/2005 (EGT L 209, 11.8.2005, s. 1) delades EUGFJ upp i två olika fonder, nämligen Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). EGFJ finansierar, ibland genom samfinansiering med medlemsstaterna, utgifter för den samlade marknadsordningen (se faktablad [3.2.4](#)), direktstöd till jordbruksföretagen (se faktablad [3.2.5](#)), unionens bidrag till informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder gällande jordbruksprodukter på den inre marknaden och i tredjeland samt diverse engångsutgifter som unionen har, t.ex. veterinära åtgärder samt åtgärder för insamling och användning av genetiska resurser.
- Förordning (EG) nr 1290/2005 åtföljdes av förordning (EG) nr 1698/2005 (EUT L 277, 21.10.2005) om stöd för landsbygdsutveckling från EJFLU på grund av den särskilda finansieringen och programplaneringen för den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare (se faktablad [3.2.6](#)). EJFLU samfinansierar åtgärder för att förbättra jord- och skogsbrukssektorernas konkurrenskraft, miljöåtgärder inom jordbruket, en förbättring av livskvaliteten i landsbygdsområden, diversifiering av landsbygdsekonomin samt en uppbyggnad av lokal kapacitet (Leader-initiativet) (se faktablad [3.2.6](#)).

Garantisektionen har alltid tillhört de obligatoriska utgifterna i gemenskapsbudgeten, vilka härrör direkt från fördraget eller från rättsakter som antagits i enlighet med fördraget, medan samtliga utgifter inom EUGFJ:s utvecklingssektion klassats som icke-obligatoriska utgifter. Innan Lissabonfördraget trädde i kraft (se faktablad [3.2.1](#)) hade rådet, i egenskap av EU:s budgetmyndighets första gren, av hävd sista ordet i samband med de obligatoriska utgifterna i det årliga budgetförfarandet. Europaparlamentet hade i gengäld beslutsrätt över de icke-obligatoriska utgifterna upp till en högsta ökningsnivå som kommissionen beräknade på grundval av ekonomiska parametrar. I det nya EUF-fördraget (se faktablad [3.2.1](#)) har denna distinktion försvunnit, och budgetmyndighetens två grenar (Europaparlamentet och rådet) beslutar nu gemensamt om alla jordbruksutgifter.

När det gäller perioden 2014–2020 godkände Europaparlamentet den 19 november 2013 (resolutionerna [P7_TA\(2013\)0455](#) och [P7_TA\(2013\)0456](#), EUT C 436, 24.11.2016), förordningen om den nya fleråriga budgettramen (förordning (EU,

Euratom) nr 1311/2013, EUT L 347, 20.12.2013) och det interinstitutionella avtalet om sund ekonomisk förvaltning (EUT C 373, 20.12.2013). Genom 2013 års reform upphävdes för övrigt förordningarna (EG) nr 1290/2005 och nr 1698/2005 och ersattes av förordning (EU) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken samt av förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från EJFLU (EUT L 347, 20.12.2013).

I den nya fleråriga budgetramen fastställs det för rubriken "Bevarande och förvaltning av naturresurser" (inbegripet den gemensamma jordbrukspolitiken) en total budget på 373,17 miljarder euro i 2011 års priser, det vill säga 38,9 procent av de totala åtagandebemyndigandena för EU-28. Regleringen av jordbruksmarknaderna och direktstöden uppgår till 28,9 procent av de totala budgetåtagandena (se faktablad [3.2.10](#), tabell I.B). Åtgärderna för landsbygdsutveckling utgör 8,8 procent av detta belopp (se faktablad [3.2.10](#), tabell I.C). Budgeten för jordbruk och landsbygdsutveckling för 2020 uppgår till 49 miljarder euro, dvs. 34,9 procent av den totala budgeten, vilket är lägre än den andel som avsattes för den gemensamma jordbrukspolitiken i början av budgetramperioden (40,5 procent 2014) (se faktablad [3.2.10](#), tabell I.D).

Den fleråriga budgetramen avseende jordbruket reviderades 2015 till följd av medlemsstaternas beslut om överföringar mellan jordbrukspolitiken båda pelare (genomförandeförordning (EU) nr 2015/141 (EUT L 24, 30.1.2015)). Tabellen nedan visar de slutliga kostnadsbeloppen för den samlade marknadsordningen, direktstöden och landsbygdsutvecklingen inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP).

Budgeten för GJP 2014–2020 (EU-28)	Totalsumma 2014–2020 (miljarder euro i löpande priser)	% av GJP
MARKNADSÅTGÄRDER (Samlad marknadsordning)	19,002	
a) Inkomster avsatta för särskilda ändamål	(4,704)	
b) Krisreserv	+3,155	
A) SUMMA SAMLAD MARKNADSORDNING [a + b]	17,453	4,3 %
DIREKTSTÖD	298,438	
c) Överföringar till andra pelaren	(7,369)	
d) Överföringar till direktstöd	+ 3,359	
e) NETTOÖVERFÖRINGAR [c + d]	(4,010)	
f) Krisreserv	(3,155)	
B) SUMMA DIREKTSTÖD [e + f]	291,273	71,3 %
SUMMA FÖRSTA PELAREN [A + B]	308,726	75,6 %
ÅTGÄRDER FÖR LANDSBYGDSUTVECKLING	95,577	
g) Nettoresultat för andra pelaren	+ 4,010	
C) SUMMA ANDRA PELAREN (Landsbygdsutveckling)	99,587	24,4 %
TOTALSUMMA GJP 2014–2020 [A + B + C]	408,313	100 %

Kommissionen inledde 2016 en halvtidsöversyn av den fleråriga budgetramen 2014–2020 ([COM\(2016\)0605](#)). Jordbruksförhandlingarna inom ramen för den så

kallade samlingsförordningen avslutades i oktober 2017. Även om beloppen för den gemensamma jordbrukspolitiken inte berördes omfattade översynen vissa förändringar av de grundläggande rättsakterna på jordbruksområdet från 2013 (förordning (EU) nr 2393/2017 (EUT L 350, 29.12.2017)) (se faktablad [3.2.9](#)).

UTVECKLINGEN AV UTGIFTERNA FÖR JORDBRUK OCH LANDSBYGDSUTVECKLING

A. Översikt

Unionens budget för 2020 innehåller totalt 168,68 miljarder euro i åtagandebemyndiganden. Direktstöd utgör 24 procent av åtagandebemyndigandena (40,6 miljarder euro) och åtgärderna för landsbygdsutveckling utgör 8,7 procent (14,6 miljarder euro), och övriga utgifter 1,7 procent. Sammanlagt utgör den gemensamma jordbrukspolitiken 2020 34,5 procent av unionens budget (58,12 miljarder euro).

Jordbruksutgifternas andel av EU:s budget minskar kontinuerligt sedan flera år tillbaka. Medan den gemensamma jordbrukspolitiken utgjorde 66 procent av EU-budgeten i början av 1980-talet, utgör dess andel nu endast 37,8 procent för perioden 2014–2020. Sedan 1992, då den första stora reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken genomfördes och direktstöden kraftigt ökade, har jordbruksutgifterna varit stabila i fasta priser, med undantag för åren 1996 och 1997 (på grund av galna ko-sjukan och anslutningen av tre nya medlemsstater). Budgetkostnaden för den gemensamma jordbrukspolitiken i förhållande till EU:s BNP har således minskat från 0,54 procent 1990 till 0,34 procent beräknat för 2020.

B. Fördelning av utgifterna per kategori och per sektor

Av utgifterna i den första pelaren (44,3 miljarder euro enligt den senaste finansiella rapport som offentliggjorts för år 2018) går 93,5 procent till direktstöd till jordbrukare (41,5 miljarder euro) (se faktablad [3.2.10](#), tabell V kolumn 1 – a och b). Den mycket stora ökningen av direktstöden efter 1992 åtföljs av en samtidig minskning av övriga utgifter från EUGFJ:s garantisektion/EGFJ: 2018 var exportsubventionerna så gott som avvecklade, och övriga marknadsinterventioner (lagring, säljfrämjande åtgärder och informationsåtgärder, program för utdelning i skolorna) uppgick till endast 2,7 miljarder euro (6,1 procent av totalsumman) (se faktablad [3.2.4](#), tabell 1).

C. Fördelning per land och per jordbruksföretag

Som framgår av tabell V för budgetåret 2018 (se faktablad [3.2.10](#)) får Frankrike det största bidraget ur den gemensamma jordbrukspolitiken (16,9 procent), följt av Spanien (12,1 procent), Tyskland (10,8 procent) och Italien (9,5 procent). När det gäller EJFLU ligger Frankrike och Rumänien i täten bland stödmottagarna (14,1 procent respektive 9,4 procent av de verkliga betalningarna 2018), följda av Tyskland (9,1 procent) och Italien (8,6 procent). Det bör noteras att de nya medlemsstaterna (EU-13) inte har någon större inverkan på EGFJ (22,5 procent 2018). I gengäld får de nya medlemsstaterna en betydande del av EJFLU (32,3 procent), eftersom man prioriterat moderniseringen av jordbruket och utvecklingen av landsbygdsområdena i dessa länder.

Tabell V kolumn 2 (faktablad [3.2.10](#)) visar också den ojämlika fördelningen på gårdsnivå av direktstödet inom den gemensamma jordbrukspolitiken: 75,2 procent av de gårdar som tog emot stöd från den gemensamma jordbrukspolitiken i EU-28 fick 2018 mindre än 5000 euro per år, vilket sammanlagt motsvarade 15,7 procent av de totala direktstöd som utbetalades genom EGFJ. Däremot får en mycket liten andel av gårdarna (123578 stycken av totalt 6,37 miljoner, dvs. 1,9 procent) mer än 50 000 euro; sammantaget uppgår dessa stöd till 12,8 miljarder euro (30,8 procent av de totala direktstöd som utbetalades 2016). De länder som har en högre andel stora gårdar (eller företag) som tar emot stöd från den gemensamma jordbrukspolitiken är Danmark, Frankrike, Tjeckien, Förenade kungariket och Slovakien. Detta väcker frågan om stödets legitimitet mot bakgrund av de principer som gäller för alla medborgare (progressiv beskattning, kampen mot ojämlikhet).

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

De interinstitutionella avtalen från 1988, 1993, 1999 och 2006 har gjort det möjligt för Europaparlamentet att i högre grad påverka de obligatoriska utgifterna. De långvariga förhandlingarna om förordningen om budgetramen för perioden 2014–2020 ledde i slutet av juni 2013 fram till en politisk överenskommelse, som antogs av budgetmyndighetens två grenar i november 2013. Parlamentets plenarförsamling måste ge sitt godkännande, och med detta inflytande lyckades parlamentet ändra principöverenskommelsen från Europeiska rådets möte den 7–8 februari 2013. Bland de förändringar som uppnåtts kan nämnas ökad flexibilitet i hanteringen av rubrikerna, stärkande av budgetens enhet, möjlighet för medlemsstaterna att omedelbart utnyttja de kvarvarande anslagen i 2013 års budget samt en ökning av de anslag som avsatts för rubrik 1 (konkurrenskraft) (resolutionerna [P7_TA\(2013\)0455](#) och [P7_TA\(2013\)0456](#)). Utskottet för jordbruk och landsbygds utveckling har för sin del förbättrat några finansiella aspekter av den nya gemensamma jordbrukspolitiken till följd av de senaste trepartsmötena, vilka ägde rum i september 2013. Efter dessa ändringar kunde utskottet den 20 november 2013 ge grönt ljus åt samtliga regeltexter (resolutionerna [P7_TA\(2013\)0490](#) till [P7_TA\(2013\)0494](#) (EUT C 436, 24.11.2016)). De fem nya förordningarna offentliggjordes den 20 december 2013 (EUT L 347, 20.12.2013). Förslaget till en flerårig budgetram för perioden efter 2020 (utan Förenade kungariket) lades fram den 2 maj 2018 (se faktablad [3.2.9](#) och [3.2.10](#)).

Albert Massot
02/2020

